

Чечетов М. В. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. Ч. 1 Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2004. 560 с.

Чугунов І. Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку: монографія. Київ: НІОС. 2003. 488 с.

Собчук Сергій Юрійович

ст. гр. ФЗМ-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е.н., доцент Малиняк Б. С.

УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

В країні з ринковою економікою бюджету належить винятково велике значення в регулюванні соціально-економічних процесів. На бюджет покладено важливе завдання забезпечення потреб населення у суспільних благах, наданню найбільшій частині населення соціальних трансфертів, регулювання економічних процесів. Якість реалізації функцій бюджету залежить насамперед від того, наскільки адекватні методи застосовують у сфері управління бюджетом. Серед усіх складових цього процесу доцільно виокремити бюджетне планування, адже саме на стадії складання проекту бюджету є усі передумови для виявлення усіх наявних резервів мобілізації фінансових ресурсів до бюджету, а також недопущення неефективного витрачання обмежених бюджетних коштів.

Проведення в нашій країні важливих реформ, реалізація заходів щодо модернізації економіки та поліпшення рівня життя населення неодмінно передбачає реформування бюджетного планування. Адже, на відміну від інших сфер життєдіяльності людини та функціонування суб'єктів підприємництва, бюджетна сфера майже залишилася у незмінному вигляді з часу командно-адміністративної економіки. Таким чином існуюча модель бюджетного планування не відповідає сучасним потребам національної економіки та суспільним запитам.

Базовими принципами бюджетного планування є:

– принцип наукової обґрунтованості та об'єктивності – припускає техніко-економічну обґрунтованість бюджетних витрат, відображення в бюджетах реальних процесів економічного і соціального розвитку країни, збалансованість всіх фінансових, матеріальних і трудових ресурсів;

– принцип предметно-цільового спрямування коштів – передбачає планування напрямів витрачання фінансових ресурсів в предметно-цільовому розрізі, тобто визначення конкретного призначення фінансування;

– принцип гарантованого забезпечення в повному обсязі діючих зобов'язань у відповідності з цілями і очікуваними результатами державної політики;

– принцип гласності – припускає інформування всіх зацікавлених організацій та осіб про стан бюджетного процесу, про порядок, методи і прийоми формування видаткової частини бюджету;

– принцип економічного і раціонального витрачання фінансових ресурсів [1, с. 376-377].

У фінансовій науці розглядають низку методів бюджетного планування. Важлива роль при цьому належить методу екстраполяції, експертному методу, економіко-математичним методам. Велике значення для забезпечення належної ефективності бюджетних рішень належить програмно-цільовому методу бюджетного планування. Узагальненим методом при цьому є балансовий метод, суть якого полягає в обов'язковому збалансуванні доходів і витрат. Практика бюджетного планування в Україні свідчить про обмеженість методів бюджетного планування, що застосовуються на практиці. Сьогодні переважно застосовують метод екстраполяції та нормативний методи. Переважне застосування цих методів бюджетного планування негативно позначається на ефективності формування та використання коштів державного бюджету.

Практиці бюджетного планування в Україні притаманні певні недоліки. На нашу думку, найбільшими недоліками порядку планування доходів державного бюджету є застосування неточних розрахунків прогнозу економічного зростання в країні. Застосування оптимістичного сценарію розвитку макроекономічної динаміки в нашій державі часто призводить до недоодержання передбачених доходів у Законі України “Про Державний бюджет України”. Заплановані обсяги доходів Державного бюджету України протягом останніх років стрімко зростали. Встановлено наявність значних неточностей у прогнозуванні дохідної частини державного бюджету, що підтверджується значними відхиленнями фактичних показників доходів від запланованих.

Основні недоліки планування видаткової частини бюджету полягають у тому, що видатки бюджету не розглядаються як дієвий інструмент з чітко визначеними пріоритетами для досягнення визначених економічних і соціальних завдань розвитку країни. В основу планування видатків бюджету покладено фінансування потреб установ (насамперед на оплату праці працівників, комунальні послуги тощо), а не надання послуг та виконання роботи, які мають суспільну цінність. Така система не стимулює до реформування галузей [2, с. 30]. Органами влади не здійснюється системний контроль за раціональним та ефективним використанням коштів обласного бюджету. Слабкий інтерес до

проблематики ефективності витрачання коштів спостерігається також з боку депутатського корпусу обласної ради.

Удосконалення бюджетного планування в Україні передбачає ширше запровадження середньострокового бюджетного планування. Розвиток середньострокового бюджетного планування потребує тісного взаємозв'язку прогностичних і програмних документів, взятих за основу державної економічної та соціальної політики, формування довгострокового економічного й демографічного прогнозів та оцінки впливу визначених ними тенденцій на бюджетні показники.

Доцільно розробити концептуальні засади середньострокового бюджетного планування та визначені основні етапи переходу від річного до середньострокового планування державного бюджету. У процесі переходу на середньострокове бюджетне планування важливою є консолідація зусиль Мінфіну України, Мінекономрозвитку України, головних розпорядників бюджетних коштів та інших учасників бюджетного процесу для вжиття заходів щодо:

– встановлення більш тісного зв'язку між стратегічним плануванням діяльності головних розпорядників бюджетних коштів і середньостроковим бюджетним плануванням. Головні розпорядники бюджетних коштів мають суттєво підвищити якість планування своєї діяльності, прискорити процес оптимізації державних цільових програм і сконцентрувати бюджетні кошти на фінансуванні пріоритетних напрямів державної політики, реалізація яких дасть змогу забезпечити реформаційні зрушення у відповідних сферах і досягти максимальних результатів;

– використання переваг програмно-цільового методу щодо оцінки ефективності бюджетних програм у середньостроковій перспективі.

Метою поліпшення процесу планування бюджету є оптимізація обсягів і структури доходів і видатків державного бюджету, а також підвищення їхньої ефективності. Досягти поставленої мети здебільшого можна за допомогою ефективного використання програмно-цільового методу бюджетного планування. Врахування можливих ризиків застосування програмно-цільового методу в бюджетній сфері та вжиття заходів щодо їх мінімізації дасть змогу суттєво вдосконалити процес планування державних видатків.

Література:

1. Дзанкисова И. Х. Особенности планирования расходов бюджета в условиях реформирования бюджетного процесса. *Вестник Северо-Осетинского государственного университета им. К. Л. Хетагурова Общественные науки*. 2012. №1. С. 375–382.

2. Горин В., Малиняк Б., Письменный В., Тарас В., Чубатий В. Аналітична записка за результатами публічного звітування головних розпорядників коштів